

RECOMANDĂRI - CADRU**de îmbunătățire a calității programelor de studii în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova**

Luând în considerare rezultatele evaluărilor externe a calității în vederea acreditării întreprinse de către Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS), Agenția Estoniană de Asigurare a Calității în Învățământul Superior și Profesional (EKKA), Agenția Germană de Asigurare a Calității pentru Acreditarea Programelor de Studii (AQAS), precum și Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării recomandă instituțiilor de învățământ superior analiza și punerea în aplicare a recomandărilor de îmbunătățire a programelor de studii drept rezultat al evaluărilor externe a calității realizate.

I. Considerații generale

1. Cu toate că există o corespondență a curriculumului profilului programului, universitățile trebuie să-și concentreze atenția pe finalitățile de studiu formulate în termeni de competențe și să-și asigure absolvenții cu competențe cerute de piața muncii. În multe dintre programe competențele nici nu pot fi recunoscute în descrierea curriculară;

2. Trebuie să existe o conexiune/ sinergie mai trainică între predare și cercetare, ambele fiind suficient de separate la moment. Principiul Humboldt foarte relevant în universitățile din Europa, recomandă această sinergie dintre predare și cercetare, invocând dezvoltarea abilității de învățare autonomă, care are loc prin consolidarea elementului de cercetare începând cu programele de licență, trecând la cele de master și practică în programe de doctorat.

3. Universitățile trebuie să se concentreze pe modernizarea curriculumului universitar, pe noile provocări și metodologii. Cadrele didactice universitare trebuie să participe mai mult în mobilități academice, în conferințe internaționale, să aibă posibilități de a participa la proiecte de cercetare;

4. Activitățile de asigurare a calității programelor de studii la fel trebuie orientate spre formarea de competențe. Accentul urmează să fie pus pe dezvoltarea de instrumente relevante pentru monitorizarea de finalități de studiu. Rezultatele monitorizării să fie discutate cu actorii principali - cadrele didactice, conducerea universității;

5. Universitățile trebuie să fie responsabile de acreditarea națională care urmează să fie asigurată de ANACIP.

II. Recomandări pentru conducerea universităților și departamentele de management al calității:

A. *Programul de studii și dezvoltarea acestuia*

1. În scopul optimizării utilizării resurselor (de ex. pentru a evita predarea câtorva discipline cu conținut identic sau similar în cadrul diferitor programe de învățământ), dar și pentru a permite un transfer mai eficient a cunoștințelor tehnice din domenii înguste și a celor interdisciplinare, se recomandă intensificarea cooperării dintre diferite programe de studii de licență și master, atât referitor la conținut, cât și la desfășurarea procesului de studii.

2. Obiectivele și finalitățile de studii ale programelor de licență, și de master nu întotdeauna corespund Cadrului European al Calificărilor (CEC). Acestea necesită a fi reformulate în corespundere cu CEC (nivelul 6 și 7). Finalitățile de studii nu reflectă astfel de aspecte precum: conștientizarea critică și originalitatea în gândire și/sau cercetare. Nu este asigurată comparabilitatea la nivel internațional la aspectele precum profunzimea academică și orientarea activității de cercetare.

3. Obiectivele, conținutul și finalitățile de studii ale programului de master nu întotdeauna se deosebesc în mod clar de acelea ale programului de licență. Uneori una sau mai multe unități de curs din cadrul programului de master sunt identice sau similare cu unitățile de curs de la ciclul de licență.

4. Sunt necesare îmbunătățiri privind corespunderea dintre denumirea programului și conținutul acestuia, dar și privind formularea scopului programului și a finalităților de studii.

5. Se recomandă implementarea unui sistem clar de colectare și valorificare a feedback-ului din partea tuturor actorilor importanți pentru îmbunătățirea programului la nivel de conținut și modalitate de predare.

6. Se recomandă identificarea posibilităților de sporire a numărului de discipline opționale în cadrul planului de învățământ. În acest mod studenților li se asigură o libertate mai mare de alegere și este majorat numărul de credite care vor putea fi transferate la sfârșitul mobilității academice, asigurând astfel o atractivitate mai mare a mobilității academice. În prezent studenții dispun de oportunități foarte limitate în a-și selecta acele unități de curs opționale pentru care au un interes deosebit și care sunt relevante pentru activitatea profesională din viitor a acestora.

7. Universitățile trebuie să depună eforturi pentru perfecționarea abilităților de cercetare ale studenților. Majoritatea programelor de master nu includ un curs special pentru dezvoltarea abilităților de cercetare ale studenților, care sunt necesare pentru elaborarea tezelor de master, dar și pentru continuarea studiilor la ciclul III, doctorat.

8. Se recomandă acordarea unei atenții deosebite dezvoltării competențelor lingvistice în limba engleză ale studenților (de exemplu, prin includerea a mai multor materiale în limbi străine în fișele disciplinelor).

9. Partea practică a tezelor de master este deseori mai dezvoltată decât partea științifică. Respectiv, se recomandă consolidarea cerințelor față de caracterul științific al tezelor de master și sporirea supervizării realizării tezelor de master la capitolele respective; de asemenea, se recomandă oferirea studenților a mai multor cursuri dedicate metodologiei de cercetare științifică.

B. Procesul de predare-învățare

1. Se recomandă redefinirea și actualizarea programelor, acestea devenind mai atractive și mai ambițioase, respectând cerințele față de un program de licență sau master, dar și motivând studenții să dedice studiului acel număr de ore care este prevăzut pentru numărul de credite acordate. Este necesar de revizuit metodele de predare-învățare și cerințele privind lucrul individual al studenților pentru a asigura ca volumul de lucru individual al studenților să corespundă cerințelor.

2. În procesul de studii este utilizat un număr foarte limitat de titluri de literatură de specialitate (cărți și articole și reviste) publicată peste hotare. Fișele disciplinelor trebuie să includă titluri de literatură de specialitate (cărți și articole din reviste) publicată peste hotare, suplimentar la titlurile deja disponibile în limbile română și rusă. Biblioteca trebuie să achiziționeze manuale actuale și bine-cunoscute, care să facă trimiteri la regulamentele europene sau internaționale în domeniile vizate de programul de studii, în limbile engleză, franceză și germană.

3. Supervizarea realizării stagiului de practică este insuficientă. Pentru realizarea finalităților de studiu propuse, se recomandă desfășurarea stagiilor de practică anume în domeniul vizat de programul de studii.

4. Se recomandă acordarea feedback-ului individual studenților referitor la reușita academică a acestora demonstrată în cadrul diferitor evaluări, contribuind în acest mod la dezvoltarea studenților.

5. Evaluarea externă a calității denotă o medie a notelor studenților neobișnuit de înaltă. În acest sens, apare întrebarea dacă sistemul de notare în forma sa actuală permite măsurarea eficientă a performanțelor studenților, sau dacă acesta necesită anumite modificări astfel încât, într-adevăr, să contribuie la dezvoltarea studenților.

6. Se recomandă antrenarea studenților în activități de dezvoltare și cercetare mai largi.

7. În prezent nu este asigurat un sistem de recunoaștere a învățării și a experienței de muncă anterioare. Este necesar de implementat în practică recunoașterea învățării și a

experienței de muncă anterioare, astfel fiind asigurată o atractivitate mai înaltă a mobilității academice.

8. Se recomandă adoptarea unei abordări unificate și sistematice de contracarare a plagiatului academic și identificarea posibilităților de sensibilizare a studenților împotriva plagiatului și de promovare a eticii academice (de ex. un curs de scriere/redactare academică, seminare pentru masteranzi etc). Implementarea unui program (soft) anti-plagiat reprezintă un moment pozitiv, însă mai sunt necesare îmbunătățiri în acest sens.

C. *Personalul didactic*

1. Universitățile trebuie să încurajeze antrenarea tinerilor specialiști în rândurile personalului academic, să perfecționeze metodele de predare utilizate și să asigure mai multe resurse pentru asigurarea unui mediu interactiv pentru desfășurarea procesului de studii.

2. Cea mai mare parte a membrilor personalului didactic nu sunt antrenați în proiecte de cercetare la nivel național sau internațional. Comparativ cu standardele acceptate la nivel internațional în acest sens, este necesară intensificarea participării în cadrul proiectelor de cercetare, precum și în alte activități științifice la nivel internațional. Pentru realizarea obiectivului respectiv, este necesară identificarea și alocarea resurselor suplimentare pentru activitatea de cercetare.

3. Este necesară crearea, la nivel de administrație, a unui sistem pentru motivarea și încurajarea membrilor titulari ai personalului didactic să își dezvolte cu regularitate cunoștințele și abilitățile prin participări în cadrul programelor de mobilitate academică externă și în cadrul rețelelor internaționale.

4. Universităților li se recomandă să încurajeze participarea cadrelor diactice în schemele de aplicare la granturi și proiecte internaționale, precum și să antreneze profesori invitați de peste hotare în scopul îmbogățirii mediului de studiu în cadrul programelor de studii.

5. Instruirea metodologică a personalului didactic trebuie să fie continuă și sistematică. Competențele de predare trebuie să reprezinte unul dintre indicatorii-cheie de performanță a personalului didactic.

6. Lipsește un sistem clar de dezvoltare a personalului didactic: activitățile de dezvoltare nu sunt planificate cu o perspectivă mai îndelungată și nu sunt implementate într-un mod sistematic, ci mai degrabă în regim ad-hoc. Se recomandă stabilirea unui sistem cuprinzător de dezvoltare a personalului, care ar include și alte elemente importante precum implementarea interviurilor de evaluare a personalului didactic.

7. Posedarea limbilor străine la un nivel insuficient reprezintă un impediment pentru accesarea unui număr vast de materiale didactice disponibile în limbile engleză/franceză, precum și pentru promovarea mobilității academice a personalului didactic, a participării acestora în cadrul rețelelor și conferințelor la nivel internațional, precum și

pentru realizarea cercetărilor în domeniile vizate. Este necesar de ridicat nivelul de cunoaștere a limbilor străine în rândul personalului didactic, astfel încât aceștia să poată beneficia la maxim de eventualele oportunități de deplasare peste hotare.

D. Studenții

1. Studenții nu cunosc cu exactitate cine îi reprezintă în cadrul organelor decizionale ale instituției. Este foarte important ca studenții care nu participă personal în procesul decizional să îi cunoască, totuși, pe reprezentanții studenților în organele respective și să comunice periodic cu ei. Este necesară promovarea, de către universități și de către studenții înșiși, a posibilităților de implicare și de monitorizare a proceselor decizionale în cadrul universităților.

2. Se recomandă încurajarea mobilității academice a studenților și a studiilor pe termen scurt peste hotare. Pentru consolidarea competitivității absolvenților, universitățile trebuie să acorde mai multă atenție aspectelor de mobilitate academică.

3. Nu există un mecanism de urmărire a traseului profesional al absolvenților. Absolvenții ar putea oferi feedback și contacte utile facultății, iată de ce universitățile trebuie să manifeste o abordare mai proactivă în păstrarea legăturilor cu absolvenții săi. Se recomandă identificarea modalităților de consolidare a legăturilor cu absolvenții (de ex. clubul absolvenților, evenimente pentru absolvenți, sondaje privind gradul de satisfacție al absolvenților etc.). Se recomandă colectarea mai sistematică a datelor privind angajarea în câmpul muncii a absolvenților.

E. Resurse

1. Soluțiile TIC existente trebuie să fie dezvoltate în continuare pentru a se asigura valorificarea la maxim a resurselor existente, dar și pentru a putea utiliza tehnologiile moderne la un nivel avansat, de ex. cursuri de învățare la distanță, webinare, videoconferințe și altele.

2. Literatura de specialitate din domeniul vizat nu corespunde cerințelor, fiind necesară o re-planificare strategică fundamentală. Se recomandă acordarea unei atenții mai mari surselor moderne de informație atunci când se planifică reînnoirea fondului bibliotecii și investirea în baze de date academice internaționale; instruirea și motivarea bibliotecarilor, a personalului didactic și a studenților să valorifice resursele disponibile. Biblioteca necesită investiții majore, în special pentru literatura de specialitate publicată în limbile engleză, franceză sau germană.

3. Nivelul de informare al studenților și a personalului didactic referitor la bazele de date internaționale este scăzut, respectiv aceștia nu sunt motivați să le utilizeze cel puțin pe acelea care sunt disponibile. De asemenea, este necesară instruirea bibliotecarilor privind consultanța necesară a fi acordată studenților referitor la modul de accesare a materialelor academice în format electronic. Se recomandă ridicarea nivelului de informare al studenților

și a personalului academic referitor la bazele de date internaționale, precum și motivarea acestora de a-le utiliza cel puțin pe acelea care deja sunt disponibile.

4. În scopul promovării proceselor de internaționalizare a programelor (inclusiv mobilitatea academică), universitățile trebuie să revizuiască și să actualizeze conținutul paginii web în versiunea engleză.

Referințe

1. **Dispoziția Ministrului Educației nr. 503 din 27 noiembrie 2014** *cu privire la funcționarea sistemelor de management al calității în instituțiile de învățământ superior*

2. **Ordinul Ministrului Educației nr. 738 din 5 august 2016** *cu privire la participarea studenților în asigurarea calității*

3. **Hotărârea Guvernului nr. 731 din 19 octombrie 2015** *cu privire la acreditarea organizării și retragerea dreptului de organizare a programelor de studii superioare de licență, (ciclul I) în domeniul Drept în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova*

4. **Hotărârea Guvernului nr. 883 din 28 decembrie 2015** *cu privire la acreditarea și retragerea dreptului de organizare a programelor de studii superioare de master, (ciclul II) în domeniul Drept în instituțiile de învățământ superior*

5. **Hotărârea Guvernului nr. 82 din 20 februarie 2017** *cu privire la acreditarea programelor de studii superioare de licență, (ciclul I) în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova*

6. **Standarde și linii directoare pentru Asigurarea Calității în Spațiul European al Învățământului Superior (ESG)**

7. **Raport general de acreditare**_MA_Law_Moldova_HM (www.edu.gov.md)

8. Raport generalizat privind rezultatele evaluării externe a programelor de studii la Drept din Republica Moldova, prin comparație cu un referențial din cel puțin o țară europeană(www.edu.gov.md)

9. Punctaje centralizate evaluare programe de licență în Drept (www.edu.gov.md)